

SPIS TREŚCI CONTENTS

JAK ĆWICZYĆ WYMOWĘ?	6
NARZĄDY MOWY	7

A

WSTĘP	8
01 ALFABET POLSKI	9
02 SAMOGŁOSKI	11
03 SPÓŁGŁOSKI	16
04 AKCENT WYRAZOWY	28

B

ĆWICZENIA WSTĘPNE	30
01 ALFABET	31
02 ONOMATOPEJE	34
03 NAZWY WŁASNE	37
04 PARONIMY	40
05 GRY FONETYCZNE	41
06 ŁAMAŃCE JĘZYKOWE	44

C

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI	46
01 AKCENT	47
02 E / Y / I	49
03 A / Ę	52
04 B / W	55
05 R / L	57
06 L / Ł	60
07 Ł / W	62

08 PODWÓJNE GŁOSKI	64
09 Ś, Ż, Ć, DŹ	65
10 SZ, Ź, CZ, DŹ	68
11 S / Ś / SZ, Z / Ź, Ż, C / Ć / CZ, DZ / DŹ / DŹ	71
12 TRZ / DRZ / WRZ / PRZ	74
13 SZCZ / ŚĆ	77

D

WARSZTATY TEMATYCZNE	80
01 RZECZY W KLASIE	81
02 PREZENTACJA OSOBY	82
03 HOBBY	84
04 JEDZENIE	86
05 RODZINA	90
06 SPOTKANIE, RUTYNA	94
07 ZWIEDZANIE, MIASTO	96
08 ZAKUPY	99
09 POGODA	101
10 MIESZKANIE	103
11 PODRÓŻE	107
12 ŻYCIORYS	111
13 UBRANIA	113
14 CIAŁO, ZDROWIE	116

WIERSZE	119
KLUCZ ODPOWIEDZI	122

Skorzystaj z wersji multimedialnej słownika poszerzonej o nagrania:

Use the multimedia version of the dictionary which includes recordings:

online-polish-dictionary.com



Pobierz nagrania z:

Download recordings from:

e-polish.eu/fonetyka

e-polish idea



ALFABET POLSKI

01

A

Poniższa tabela przedstawia alfabet polski wraz z fonetycznym zapisem głosek. Trzecia kolumna to międzynarodowy zapis fonetyczny wg IPA (*International Phonetics Alphabet*), a więc transkrypcja, jaką studenci spotkają w niektórych słownikach języka polskiego, a także podczas nauki innych języków obcych. W czwartej kolumnie znajdziemy transkrypcję uproszczoną, wykorzystywaną w opisie języków słowiańskich. W niniejszym opisie posługiwać się będziemy raczej zapisem literowym, bo z takim studenci przede wszystkim mają do czynienia w nauce języka. Celem tej publikacji jest, by uczyć się potrafili zapis literowy właśnie wyrazić za pomocą odpowiednich dźwięków. Sporadycznie, tam gdzie zapis za pomocą liter mógłby być mylący, posługujemy się również zapisem fonetycznym, uproszczonym.



1	2	3	4
A a	<i>Adam</i>	[a] [a]	
Ą ą	<i>są</i>	[ɔ̃] [ɔ̃]	
B b	<i>bar</i>	[b] [b]	
C c	<i>co</i>	[t͡ɕ] [c]	
Ć ć	<i>ćma, być</i>	[t͡ɕ] [ć]	
D d	<i>dom</i>	[d] [d]	
E e	<i>Ewa</i>	[ɛ] [e]	
Ę ę	<i>gęś, się</i>	[ɛ̃] [ɛ̃]	
F f	<i>fotografia</i>	[f] [f]	
G g	<i>grupa</i>	[g] [g]	
H h	<i>herbata</i>	[x] [χ]	
I i	<i>imię</i>	[i] [i]	
J j	<i>ja</i>	[j] [i̯]	
K k	<i>kolor, kto</i>	[k] [k]	
L l	<i>lekcja</i>	[l] [l]	
Ł ł	<i>łatwo</i>	[w] [ɥ]	
M m	<i>mam</i>	[m] [m]	
N n	<i>noc</i>	[n] [n]	
Ń ń	<i>koń</i>	[ɲ] [ń]	
O o	<i>okno</i>	[ɔ] [o]	
Ó ó	<i>ósma, Kraków</i>	[u] [u]	
P p	<i>pan</i>	[p] [p]	
R r	<i>rozumiem</i>	[r] [r]	
S s	<i>sens</i>	[s] [s]	
Ś ś	<i>śnieg, coś</i>	[ɕ] [ś]	
T t	<i>to</i>	[t] [t]	
U u	<i>ulica</i>	[u] [u]	
W w	<i>woda</i>	[v] [v]	
Y y	<i>syn, dobry</i>	[ɨ] [y]	
Z z	<i>zebra</i>	[z] [z]	
Ż ż	<i>źle</i>	[ʐ] [ż]	
Ź ź	<i>że</i>	[ʒ] [ź]	

1 litera, 2 przykład, 3 transkrypcja międzynarodowa, 4 transkrypcja słowiańska

MIEJSCE W WYRAZIE	WYMOWA	PRZYKŁAD	WYMOWA	PRZYKŁAD
		ą		ę
• na końcu wyrazu	ą	<i>robią, gitarą, matą</i>	e	<i>myję, torbę</i>
• przed głoskami szczelinowymi (s, z, sz, ź = rz, ś = si, ź = zi, f, w, ch)	ą	<i>wąski, wiążać, zakąsza, książkę, wąsik, brązie, fąfel, wąwóz, wążać</i>	ę	<i>męski, więzy, wężyc, węże, mięśnie, gałęzie, węż</i>
• przed głoskami półotwartymi (l, ł)	o	<i>zjął, płynął</i>	e	<i>wzięła, zmięli</i>
• przed głoskami wargowymi (p, b)	om	<i>kąpać, rąbać</i>	em	<i>sępy, zęby</i>
• przed głoskami zębowymi (t, d) i dziąsłowymi (c, dz, cz)	on	<i>kąt, mądry, zając, żądza, rączy</i>	en	<i>kręty, pędy, więc, nędza, męczyc</i>
• przed głoskami palatalnymi (ć = ci, dź = dzi)	oń	<i>zdjąć, błądzi</i>	eń	<i>pięć, będzie</i>
• przed głoskami tylnojęzykowymi (k, g)	oŃ	<i>pką, urągać</i>	en	<i>łękać, tęga</i>

Wymowa polskich „nosówek” w wygłosie (na końcu wyrazu) często przysparza trudności także Polakom. Chociaż dopuszczalna jest wymowa wygłosowego ę z lekką nosowością, to jednak przesadne jej podkreślanie jest błędem, przykładem hiperpoprawności. Niektórzy nauczyciele podkreślają nosowość ę w pierwszej osobie czasowników w czasie teraźniejszym (por. *piszę, pracuję*), po to by odróżnić je od trzeciej osoby (por. *pisze, pracuje*), albo w końcówkach biernika (por. *książkę, mapę*), by ułatwić ich zapamiętanie. Wydaje się jednak, że to niepotrzebne wprowadzanie w błąd, studenci mogą później oczekiwać, że również rodzimi użytkownicy języka będą mówić w analogiczny sposób. Może się również zdarzyć, że uczący zetkną się z wymową wygłosowego ą z pełną utratą nosowości (por. [ładno], [mieszkajo], [rybo]) albo z jego wymową asynchroniczną (por. [ładnom], [mieszkajom], [rybom]). Trzeba podkreślić, że obie te wymowy są błędne.

ĆWICZENIA

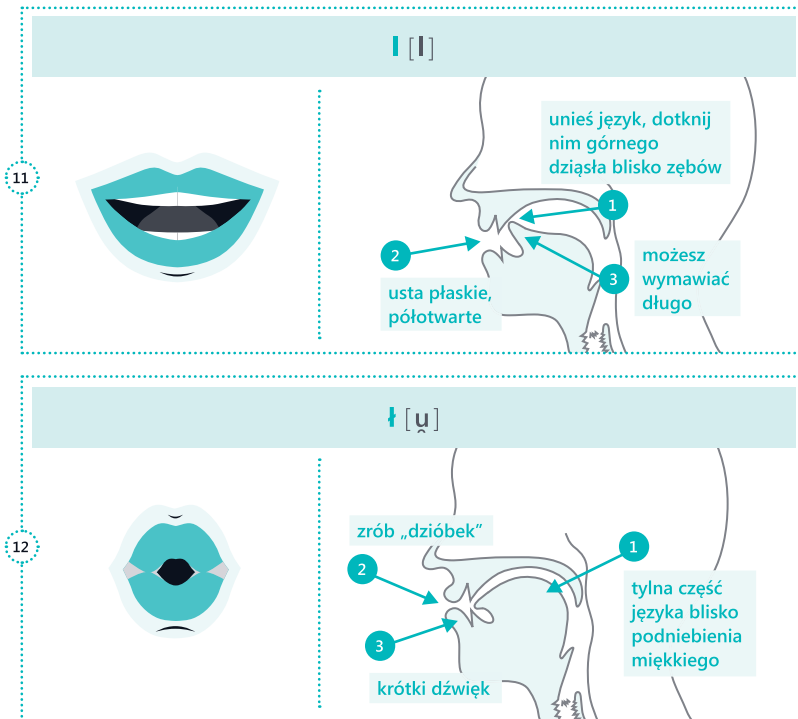
- C·03 ą/ę 52
- D·03 HOBBY → 2 84
- D·09 POGODA → 4 102

ĆWICZENIA

- C.05 R/L 57
- C.02 ONOMATOPEJE → 3 4 35
- D.04 JEDZENIE → 3 4 87

3 | [l] / ł [ɫ]

Problem z poprawną artykulacją głosek **l** i **ł** sygnalizują głównie osoby rosyjskojęzyczne. Interferencja z języka rosyjskiego powoduje, że głoskę **l** wypowiadają miękko, natomiast **ł** [ɫ] realizują jako dźwięk pośredni między **l** i **ł**, tj. przedniojęzykowe [ɫ] (tzw. **ł** sceniczne). W korekcie artykulacji pomoże wzorcowa wymowa nauczyciela, który przerysowując może pokazać, że **l** wypowiadamy opierając język na górnym wątku dziąsłowym, nie na górnych zębach (jak podczas wymowy przedniojęzykowego **ł** [ɫ]). Artykulacja **ł** wymaga natomiast silniejszego niż przy u zwężenia ust (robienie „dzióbka”) i następnie ich rozwarcia, jak przy okrzyku bólu (*aua!*) → 11 → 12.



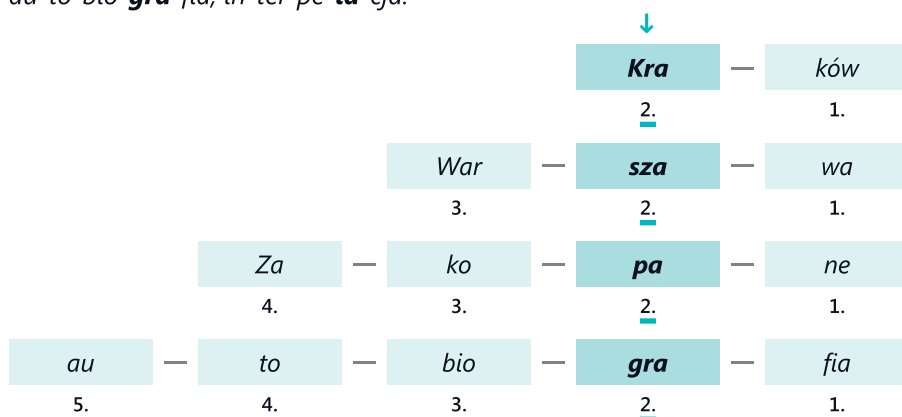
ĆWICZENIA

- C.06 L/ł 60
- D.04 JEDZENIE → 4 87
- ł → robienie „dzióbka”, naśladowanie kota: *miau*, okrzyk bólu: *aua!*

W języku polskim akcent wyrazowy (↓) nie jest cechą dystynktywną, tzn. nie wpływa na zmianę znaczenia słów. **Jest to akcent stały, pada na drugą sylabę od końca** (akcent paroksytoniczny) i polega na nieco mocniejszym i dłuższym wypowiedzeniu akcentowanej sylaby, np.

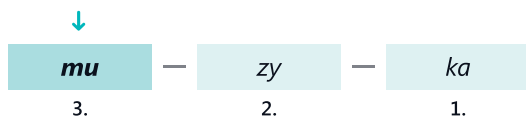


008 **Kra**-ków, **szko**-ła,
 War-**sza**-wa, in-**ter**-net,
 Za-ko-**pa**-ne, te-le-**wi**-zja,
 au-to-bio-**gra**-fia, in-ter-pe-**la**-cja.



! Istnieje szereg sytuacji, kiedy mamy do czynienia z odstępstwem od tej reguły. Akcent może padać także na:

1. trzecią sylabę od końca



- wyrazy obce zakończone na *-ika* / *-yka*:



009 **mu**-zy-ka, **fi**-zy-ka, **lo**-gi-ka, ma-te-**ma**-ty-ka, sta-**tys**-ty-ka

- formy 1. i 2. osoby czasownika liczby mnogiej (*my* i *wy*) w czasie przeszłym: *ro-bi-li-śmy*, *prze-czy-ta-ły-śmy*, *mó-wi-ły-ście*, *de-ko-ro-wa-li-ście*
- niektóre wyrazy zapożyczone: **mi**-ni-mum, **pre**-zy-dent, **ry**-zy-ko, u-ni-**wer**-sy-tet, rzecz-pos-**po**-li-ta
- tryb przypuszczający czasownika z wyjątkiem 1. i 2. osoby liczby mnogiej (*my* i *wy*): *pi-sa-li-by*, *wró-ci-ła-by*, *prze-for-so-wa-ł-byś*, *od-po-czy-wa-ła-by*

1

A **Proszę posłuchać i powtórzyć.**B **Co mówi lektor?** [FB041]035
036

- | | | |
|--------------------------------|------------------|--------------------|
| 1. oko <u>okno</u> | 5. panna pana | 10. szał ciał |
| 2. Małogoszczy
mało gości | 6. stoik słoik | 11. ssak sak |
| 3. sztych z tych | 7. major mają | 12. szyfr syf |
| 4. książek książę | 8. cara kara | 13. jakie żakiet |
| | 9. chał kał | 14. Anna Hanna |

2

A **Proszę posłuchać i powtórzyć.**B **Co mówi lektor?** [FB042]037
038

- | | | |
|----------------------------|---------------------|---------------------|
| 1. <u>dreszcz</u> deszcz | 6. Halina Alina | 11. czarny czarne |
| 2. cennik sennik | 7. kasa kasza | 12. wszak szlak |
| 3. sennik siennik | 8. weź wieś | 13. spryt zbyt |
| 4. wanien panien | 9. lecieć leczyć | 14. płacze płaci |
| 5. balia talia | 10. jestem gestem | |

3

A **Proszę posłuchać i powtórzyć.**B **Co mówi lektor?** [FB043]039
040

- | | | |
|-------------------------|---------------------|---------------------|
| 1. <u>szyny</u> siny | 7. maczek Maciek | 12. czarki ciarki |
| 2. cenny senny | 8. córka kurka | 13. pić być |
| 3. syna cyna | 9. cała ciąła | 14. wić wyć |
| 4. szyba siwa | 10. czyta cytat | 15. bić być |
| 5. szklankach sankach | 11. czynnik cynik | 16. szelka żelka |
| 6. czary szary | | |

MAM SWOJĄ FIRME,
CAŁY CZAS PRASUJĘ.



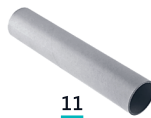
4

A Proszę posłuchać lektora i podpisać rysunki.

B Proszę powtórzyć za lektorem. [FC054]



078

1
_ew2
_ak3
_yba4
_ower5
_ody6
_ekin7
_izak8
_eki9
_upa10
_obak11
_ura12
_aska

5

A Proszę powtórzyć.

B Co mówi lektor? [FC055]

079
080

a rak | lak

f rama | lama

k rura | lura

b rokiem | lokiem

g Raba | laba

l para | pala

c fura | fula

h reszka | Leszka

m berka | belka

d ręki | lęki

i fara | fala

e kran | klan

j lira | lila

6

Proszę posłuchać i uzupełnić. [FC056]



081

r | l

a ko/or

g _o_ki

m k_op_a

b _o_nik

h _a_um

n po_a_ny

c ke_ne_

i _a_ka

o _u_on

d _e_acja

j k_ó_ik

p wyg_a_i

e _aba_ba_

k uk_ad_i

q k_ok po k_oku

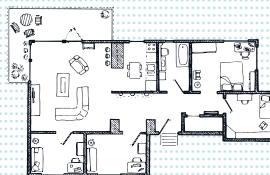
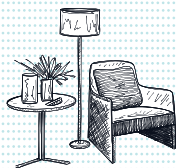
f sk_ęcić w _ewo

l ka_tof_e

MIESZKANIE

• 10

D



1

A Proszę posłuchać dialogu w sklepie meblowym i uzupełnić litery.

B Proszę zdecydować, co kupiła Anastazja Łęcka, a co kupił

Szczepan Jarząbek? Co kupili oboje? [FD101]



198

CO SPRZEDAŁA ŁUCJA?	CO KUPIŁA ANASTAZJA ŁĘCKA?	CO KUPIŁ SZCZEPAN JARZĄBEK?
1. <u>SZ</u> afę	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. __ofę	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. łó__ko	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. __afkę	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. lu__tro	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. telewi__or	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. __tół	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. k__e__ła	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. wie__ak	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. obra__	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. __lew	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. __mywarkę	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. ubika__ję	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14. pry__ni__	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

2

A Proszę posłuchać i uzupełnić słowa.

B Co nie pasuje fonetycznie? [FD102]



199

- ubika c ja | kamieni__a | ś__ana | budowni__two
- gab__net | p__wnica | str__ch | kom__nek
- p__edpokój | spi__arnia | gara__ | mie__kanie
- wspó__lokator | pra__ka | ciep__e | op__aty

• 103